

Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Cap. VI. De constitutione redditus reservativi redimibilis, cum pacto quod in redemptione solverentur scuta auri in auro sexaginta solidorum pro quolibet; ita quod sexaginta solidi constituerent unum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)

zione de restituendis iisdem speciebus, conventio servari debet. Idem si dictum fuerit de similibus.

4 Clausula sans aucuns patacs, apposta post promissionem certarum specierum, non alterat principalem dispositionem.

SI debitor annui redditus 300. scutorum promiserit solvere singulis annis 21. scuta, sexaginta solidorum pro quolibet, in moneta alba, pro fundo & sorte principali 300. scutorum monetæ prædictæ, quos recepit in 200. scutis de sezenis, & residuum in scutis auri Italiæ vel Hispaniæ, & aliquibus restutis & solidis Regiis: & in casum extinctionis promiserit solvere dictam sortem principalem in 300. scutis dicti valoris, in iisdem vel similibus speciebus quibus supra. Dubitatum fuit utrum restitutio fortis fieri possit de moneta currenti, & juxta valorem illius de tempore solutionis? Respondi debitorem annui redditus ad aliud non teneri, dum sortem vult restituere, quam ut illum solvat juxta cursum & valorem monetæ currentem tempore solutionis. Quia licet superius ostensum fuerit, c. 1. n. 10. quod quando facta fuit particularis dinumeratio specierum, unâ cum illarum æstimatione expressa vel tacita, & conventum fuit quod eadem species redderentur in casum extinctionis, per verba habentia vim æstimationis & conventionis de restituendis iisdem speciebus; tunc eadem, & in eadem æstimatione restituendæ sunt: tamen in casu proposito concurrunt circumstantiæ, quarum ratione convincitur animus ad contrarium sentiendum.

In primis enim incertus est & indeterminatus specierum receptarum numerus, cum ignoretur quæ quantitas aliarum specierum soluta fuerit præter sezenos, quo casu non debetur idem numerus specierum; quia nulla ipsarum facta fuit dinumeratio, nec propter incertitudinem fieri potuit æstimatio; & propterea illa attendi debet, quæ viget tempore solutionis. Hæc est doctrina Bartoli in l. Paulus, in fin. ff. de solut. Vbi dicit quod si quis dederit alteri centum libras in florenis, & nihil fuerit conventum circa æstimationem; restitutio debet fieri juxta valorem monetæ de tempore solutionis: Quia etiam si floreni aurei, (qui vigeant tempore Bartoli, & certam monetæ speciem, non imaginariam constituebant;) fuissent positi in solutione, veluti quod fuisset dictum de restituendo in florenis; nihilominus tamen solutio florenorum aureorum fieri deberet secundum valorem ipsorum de tempore solutionis: cum non fuerit facta promissio de reddendo certo numero, vel certa æstimatione, & sic promissio generica & indeterminata referenda est ad tempus solutionis, & valorem ipsius tunc currentem: ut dicit Brun. in tract. de monet. limit. 8. n. 5. versio & per prædicta teneo. Covar. de variis numism. collat. c. 7. §. unic. n. 5. in 8. conclusionem.

2 Conventio autem illa, de rendre en mesmes especes que dessus, non potest in casu proposito referri ad quantitatem, sed tantum ad qualitatem monetæ: cum non solum fors annui redditus concepta repertiatur in moneta imaginaria, sed etiam quod plus est, in moneta generica, en monoye blanche, & per consequens conventio de reddendo capitali in iisdem vel similibus speciebus quibus supra, non potest intelligi nisi de moneta alba in genere, cum promissio capitalis 300. scutorum, non fuerit facta sub illa forma sub qua capitale numeratum fuit: quia illud receptum fuit partim in moneta alba, seu argentea, partim vero in moneta aurea: ex quo clare ostenditur noliuisse partes ut debitor cogeretur restituere sub illa for-

ma, sub qua recepit, sed tantum in genere in moneta alba: & propterea junctis duabus illis circumstantiis, nempe quod species non fuerunt dinumeratæ, & non fuit conventum de restituendo certo numero specierum sub eadem æstimatione per verba expressa vel æquipollentia; bene conclusum fuit, debitorem solum teneri solvere in moneta alba, juxta tamen valorem temporis solutionis: atque ita fuit judicatum & executioni demandatum.

Aliud tamen constituendum esse Censui in alio casu, in quo fors annui redditus fuerat recepta in 39. duplicibus aureis auri Hispaniæ, boni auri, & legitimi ponderis, & aliquot sezenis & solidis constitutibus summam principalem centum scutorum, juxta valorem monetæ temporis contractus: quia expressè ultra dinumerationem prædictam, conventum fuerat: quod debitor in casum extinctionis teneretur restituere dictam summam centum scutorum in similibus speciebus quibus supra: cum similitudo specierum monetæ ad numerum illius referenda sit, ut supra ostendimus, c. 1. n. 16. Species enim apud Logicos, ut etiam aliàs ostendimus, c. 3. n. 52. & in materia monetarum, identitas & similitudo confunduntur, cum pecuniæ in suo genere functionem recipiant, nec addit affectio in identitate corporum, sed in similitudine specierum, l. nummis depositis 3. ff. de in lit. jurand. præsertim cum dictum fuerit, Aux mesmes especes que dessus, superius autem in contractu dinumeratio specierum facta fuerat: ergo saltem ratione numeri determinati 39. Duplicium, restitutio in iisdem speciebus erat facienda. Cravet. consil. 47. n. 3. Sola de monet. casu 39. n. 17. versio quapropter, & n. 18. & casu 19. nec non casu 47. n. 3. Thesaur. Iun. in tract. de monet. part. 2. num. 60. versio nisi certa species. Vivius opin. §. 16. num. 49. Faber de monet. cap. 17. ubi sæpius pro hac sententia in Senatu judicatum fuisse testatur.

Vnde patet casum istum diversum esse à præcedenti, cum in isto concurrat dinumeratio specierum cum promissione restituendi in iisdem, vel similibus speciebus, quæ dæ circumstantiæ deficiebant in casu præcedenti.

Difficultatem tamen aliquam facere videbantur verba dictæ conventioni adjecta in hoc posteriori casu, nempe quod restitutio fieret in iisdem speciebus sine aliqua moneta minuta, sans aucuns patacs: sed eo non obstante, non est recedendum à prædicta resolutione, quia verba illa non sunt apposta ad alterandam principalem dispositionem, sed tantum majoris expressionis gratiâ, & ad tollendam omnem dubitationem, l. qua dubitationis 81. ff. de reg. jur. Est igitur hoc potius quadam inculcatio & expressio verborum ac specierum, quæ sub genere comprehenduntur, idcirco nihil operatur, l. quasitum, §. penult. ff. de fund. instruit. l. legata, in princip. ff. de supellest. legat. & talis verborum non necessaria multiplicatio non mutat substantiam veritatis, l. pediculis, §. Labeo, ff. de auro & argent. legat. l. qua dubitationis 81. & ibi DD. ff. de reg. jur.

CAP V T VI.

De constitutione redditus reservativi redimibilis, cum pacto quod in redemptione solverentur scuta auri in auro, sexaginta solidorum pro quolibet; ita quod sexaginta

ginta solidi constituerent unum aureum, & unus aureus esset compositus ex sexaginta solidis, & utrū reditus, si successu temporis magna oriatur inæqualitas, debeat reduci ad legitimum modum.

S V M M A R I V M.

- 1 In reditu reservativo non eadem fieri debet interpretatio, quæ in consignativo.
- 2 In reditu reservativo licet pecunia non fuerit exbursata, conventio tamen facta censetur respectu valoris currentis monetæ tempore contractus.
- 3 Monetæ aureæ ad argenteam proportio est duodecima.
- 4 Aurei valore mutato, mutantur etiam rerum omnium pretia.
- 5 Cujus monetæ valor attendendus sit in locatione temporali, vel perpetua.
- 6 Solutionis modus cum bona fide longo tempore præscribi potest.
- 7 Aurei æstimatio utrū taxationis, vel demonstrationis gratiā facta sit, varia sunt Doctorum sententiæ, ex quibus bona fides ad præscribendum oritur.
- 8 Si successu temporis in contractu censuali insurgat magna inæqualitas, iudex illam ad æquitatem reducere potest, juxta multorum sententiam.
- 9 Contraria tamen opinio verior est, quia læso juxta tempus contractus consideranda est.
- 10 Aurei in auro per sexaginta solidos æstimati, ita ut sexaginta solidi aureum in auro conficiant, quomodo solvendi.
- 11 In materia monetali verba contractus diligenter inspicienda sunt.
- 12 Quando conventum fuit, solutionem fieri in aureis monetæ currentis, quæ sit vis horum verborum, monetæ currentis.
- 13 Monetæ nomen est generale, & ad aureos referri potest.
- 14 In monetis imaginariis locum etiam habet distinctio bonitatis intrinsicæ, & extrinsecæ.

ANno 1594. facta fuit concessio certorū prædiorum cuidam sub perpetuæ locationis titulo, reservato concedenti dominio directo, idque sub annua pensione duodecim scutorum auri, sexaginta solidorum pro quolibet scuto: sub pacto tamen, quod si pensionarius ille vellet pensionem redimere, teneretur solvere summam ducentorum scutorum, valoris sexaginta solidorum pro quolibet, & contra sexaginta solidorum valentium scutum aureum in auro bonæ monetæ cursum habentis tempore extinctionis, in civitate Avenionensi, & Comitatu Venayssino. Dubitatum fuit quomodo, & in qua monetâ fieri debeat solutio, vel redemptio census.

Dubium hoc duo habet capita, quorum alterum pensiones currentes respicit. Alterum verò, fortis principalis solutionem.

Quod attinet ad pensiones currentes, dubium facit, quia videtur quod solutio fieri possit & debeat in monetâ currenti tempore solutionis; cum simplex sit & generica promissio quoad reditus currentes facta de scutis auri sexaginta solidorum pro quolibet, nec fuerit dictum de scutis auri in auro, nec simpliciter facta fuerit relatio ad scuta auri; sed adjecta fuerit æstimatio sexaginta solidorum pro quolibet: quo casu locus est illi solemnī controversiæ, utrū æstimatio illa, seu designatio sexaginta solidorum pro quo-

Tom. I. Pars II.

liber aureo, censetur facta demonstrativè, an verò taxativè.

Pro cujus determinatione, & ad casum propositum appellatione advertendum est, hic tractari de reditu reservativo, in quo longè dispar est ratio, quàm in consignativo: ut notavit Censius in tract. de censib. quasi. 85. n. 43. & ante eum Purpurat. consil. 323. num. 7. versic. tertiò principaliter. Vbi considerat rationem differentię inter utrumque reditum. Quia in reservativo pensio non debetur propter aliquam præcedentem pecuniarum traditionem, ita quod per relationem ad illam possit cognosci qualitas monetæ tunc præstitæ, & in futurum præstandæ: cum simpliciter reditus debeat ratione domini translati: quæ de causa, Curtius existimavit debitorem liberari solvendo monetam currentem de tempore solutionis: sed ipse Purpuratus miratur de tanto viro, qui non vidit textum formalem in cap. olim causam 20. de censib. & ibi notata per Panormit. & text. in cap. cum canonicis, eod. tit. licet enim creditor pecuniam non exbursaverit tempore contractus, tamen partes contrahentes commensurarunt valorem census retenti, habito respectu ad valorem monetæ quæ tunc suberat: Et ideo creditor dicitur pati damnum, si cogatur capere pecuniam currentem ad valorem temporis solutionis, siquidem mutato aurei valore, necesse est mutare valorem monetæ argenteæ, quæ debitam semper retinet proportionem ad aurum, nempe unius ad duodecim & plures, ut notavit Alciat. consil. 34. n. 9. lib. 8. per text. in l. 1. Cod. de argent. lib. 10. & notata in l. 2. C. de veteris numism. potest. lib. 11. Mutantur etiam rerum omnium pretia, ut docet experientia, & advertunt DD. & inter ceteros Vivius comm. opin. 5. 6. num. 50. & sic creditor ex pecunia currenti tempore solutionis non poterit consequi tantam quantitatem mercium, aut aliarum rerum vendibilium, quantam habiturus esset, si solutio fieret juxta valorem monetæ temporis contractus. Quod considerans Purpuratus in terminis locationis, in l. cum quid, n. 69. ff. si cert. petas. existimavit in illo contractu habendam esse rationem majoris valoris scutorum favore creditoris, quia tempore contractus valor fructuum verisimiliter percipiendorum fuit commensuratus juxta valorem pecuniæ tunc currentis, prout tunc constituebatur scutus aureus: cujus valore mutato, variatur valor rerum, quæ per pecuniam æstimantur. Quidquid tamen sit in simplici locatione, de qua videndus est Theaur. lun. in tract. de monet. part. 2. n. 64. tamen quando agitur de censu, vel alia perpetua pensionatione, solutionem fieri debere quidem de monetâ currenti, sed ad æstimatorem antiquæ, ostendit post plures alios idem Theaur. loco citato, n. 65. In reliquis videnda est distinctio quam affert num. 64.

Verum, omne dubium in facto sublatum fuit, & firmata in hoc reditu currenti capere conclusio contra creditorem: quia per spatium fere quinque-
ginta annorum solutiones factæ fuerant ad rationem sexaginta solidorum monetæ currentis pro quolibet scuto, quamvis illo intermedio tempore valor auri fuisset auctus ad multo majores summas, & aureus solis ascenderet his annis ultimò lapsis, prout adhuc ascendit apud nos, ad solidos 112. ex qua diuturna præstatione, non solum observantia, sed etiam præscriptio legitima circa modum solvendi reditum fuerat introducta, interveniente bona fide debitoris solventis, qui justam habebat causam credendi se ad majorem summam non teneri, propter diversitatem opinionum inter DD. quorum aliqui mordicus tenent pretium & valorem aureis fuisse adjectum taxationis gratiā, ut Menoch. consil. 49. n. 12. & sequentib.

B

& *conf.* 1266. Alii verò tantum causâ demonstrationis, prout fuscè comprobatur *Surd. conf.* 368. *num.* 14. Gratian. *discept. forens.* c. 417. Ciriac. *compro.* 388. *n.* 14. cum pluribus per eos citatis. Rota apud Censum *dec.* 219. *n.* 7. Ratione cuius longissimâ præscriptionis, Dixi non esse amplius querendum, utrum attendi deberet valor monetæ tempore contractus vel solutionis, sed solutionem faciendam esse juxta solitum, habito respectu ad scutum sexaginta solidorum, currentium tempore solutionis, ex traditis per Censum in tract. de censib. q. 85. *num.* 34. & sequentibus. *Surd. conf.* 220. *num.* 18. Rota *decis.* 760. *num.* 2. part. 4. diversis. Ciriac. *dist. controvers.* 388. *n.* 17. Rot. apud Censum, *decis.* 221. *n.* 3.

Sed dubitatum fuit, posito citra veri præjudicii quod fructus prædii concessi, fuissent propter bellum, sterilitatem, aut aliam causam extrinsecam adeo diminuti, ut ex eo magna resisteret inæqualitas, & debitor multum gravatus reperiretur; utrum hoc casu pensio, seu redditus reducendus esset ad æqualitatem? Videbatur affirmativè respondendum, per text. in l. cum quidam, in princ. ff. de usur. Thesaur. *decis.* 226. & *decis.* 1201. Gaspar. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 15. *n.* 95. apud quem hæc sententia copiosè probatur.

Contrarium fuit decisum per Rotam Avenionensem Domini à Laurentiis *decis.* 66. *versic.* anno 1593. ea ratione, quia in æstimando valore redditus, inspicendum est tempus contractus: quod & voluit Cens. in d. tract. de censib. q. 3. *n.* 14. Monach. *decis.* Lucens. 20. *n.* 7. *vers.* non obstat, & fuscè comprobatur Barbos. in votis canonicis, voto 10. per totum, quorum sententiam Ego veriorè existimo ob prædictam rationem, & alias copiosius per Barbosam adductas.

Quod autem attinet ad fortem principalem dicti redditus, Dixi ejus solutionem faciendam esse in aureis auri in auro, vel in aliâ monetâ currenti, per quam haberi possint aurei in auro; cum partium intentio fuerit, ut vel darentur aurei in specie, vel saltem sexaginta solidi tales qui aurei valore constituerent; & sic taxatio aureorum non fuit potius facta per solidos, quàm solidorum per aureos in auro, bonæ monetæ currentis habentis tempore solutionis, & sic partes omnino animum suum applicaverunt ad aureos in auro, & ad certam speciem, aut ad talem æstimationem quæ coræqualis esset, & æquivalens certæ illi speciei: nam & minutam monetam per majorem posse æstimari verius est, ex *Surdo conf.* 368. *n.* 15. Covarr. in veter. numismat. collat. c. 7. §. unic. in 5. concl. Non est igitur ab illa partium conventionione recedendum. Menoch. *conf.* 49. *n.* 10. vol. 1. Cens. d. q. 85. *n.* 4. † Et semper in hac materia ad verba contractus recurrendum est. Thesaur. de monet. p. 1. *n.* 42. *vers.* Ego tamen semper. Atque ita de promissione aurei in auro tradit *Surd. conf.* 242. *n.* 5. Dominus Ludovic. Bellus *conf.* 77. *n.* 8. Neque verba illa auri in auro monetæ currentis tempore solutionis, quicquam nocent præmissæ conclusioni.

Primò, quia illa verba, quatenus referantur ad valorem monetæ inferioris, ex qua emuntur aurei, ita debent intelligi ut solveretur moneta nova currentis, sed habito respectu ad valorem monetæ aureæ currentis tempore contractus: prout ita explicat Rota apud Censum *dec.* 214. *n.* 8. Cum enim contrahentes, de moneta aurea in auro loquuti expressè fuerint, non est verisimile quod statim voluerint ab expresse conventionione recedere: unde verba illa, monetæ currentis, non alterare principalem dispositionem, dixit Thesaur. *lib.* 4. *quæst.* forens. 62. *n.* 4. & sic referri debet solutio monetæ novæ ad rationem monetæ quæ currebat tempore contractus. Brun. de augment.

monet. limit. 8. *n.* 11. Larrea *decis.* Granatens. 17. *n.* 8.

Secundò, quia verba illa, monetæ currentis, non referuntur in casu proposito ad monetæ inferiores, sed ad monetæ aureas, & sic debent intelligi de aureis in auro currentibus tempore contractus: cum nomen monetæ sit generale, & ad monetam etiam auream referri possit. Ioan. ab Aquil. in tract. de monet. p. 1. c. 5.

Denique non obstat, quod in dicto contractu dicatur, quod debitor poterit se redimere soluendo ducas libras qualibet vice, quia id debet intelligi retentis terminis pacti præcedentis, videlicet ut solutio fiat in moneta conventa. Quamvis enim libra sit moneta imaginaria, suam tamen habet bonitatem intrinsecam & extrinsecam, aucto videlicet, vel imminuto valore monetæ inferioris, ad cuius rationem libra æstimatur. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 39. *n.* 221. Rota apud Censum *dec.* 214. *n.* 4. & diximus supra c. 1. *n.* 2.

CAPVT VII.

De creditore qui sub literis cambii dedit duplices aureos legitimi ponderis, utrum cogatur recipere duplices minores in pondere. Quid si pondere minutos dederit, quibus debitor usus est tanquam legitimis. Quid si literæ loquantur de moneta imaginaria.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando moneta fuit alterata in bonitate intrinseca, inspicendum est tempus celebrati contractus, dum de solutione agitur.
- 2 Creditor non potest cogi recipere solutionem in moneta ronsa, vel pondere minuta.
- 3 Debitor qui recepit pecuniam pondere minutam, non cogitur solvere ponderosam. Limita ut infra, *n.* 6.
- 4 Diminutionis & augmenti eadem debet esse proportio, tam quoad debitorem, quàm quoad creditorem.
- 5 Ampliantur præmissa, ut locum habeant, etiam si obligatio esset concepta in moneta imaginaria.
- 6 Si debitor pecuniam minoris ponderis receperit, & ipsa perinde usus fuerit ac si esset ponderosa, debet ponderosam reddere.
- 7 Consuetudo generalis inter mercatores magni est momenti, quando tractatur de forma solutionis faciendæ.

Debitor summæ quinque millium librarum solutionem suo creditori offerebat in duplicibus pondere minutis, quales currebant tempore solutionis, quas tamen creditor recusabat. Respondi fundatum esse creditorem solutionem fieri postulantem in duplicibus aureis ponderosis, prout expendebantur tempore receptionis. Quia cum mutatio monetarum contigisset in illarum bonitate intrinseca, quia aurei fuerunt tonsi & leviores effecti, & tales publicè ex Edicto Principis tempore destinatæ solutionis expendi solebant, & recipi per creditores: tandèmq; antequam oblatio per debitorem fieret, supervenit aliud Edictum prohibens recipi, & in commercio haberi pecunias non legitimæ ponderis, quæ mutatio monetæ in pondere concernit bonitatem intrinsecam ipsius; sequitur in casu proposito locum fuisse generali regulæ, quæ vult, quod superveniente mutatione monetæ in bonitate intrinseca, creditori faciendæ est solutio in moneta quæ currebat tempore